

Sygn. akt IV Ca 286/17

POSTANOWIENIE

Dnia 29 czerwca 2017 r.

Sąd Okręgowy w Płocku IV Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym :

Przewodniczący: SSO Barbara Kamińska

Sędziowie: SSO Małgorzata Szeromska (spr.)

SSO Katarzyna Mirek - Kwaśnicka

Protokolant: st. sekr. sąd. Katarzyna Gątarek

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 22 czerwca 2017 r.

sprawy z wniosku G. C. i M. P.

z udziałem (...) S.A. z siedzibą w L.

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji wnioskodawczyń

od postanowienia Sądu Rejonowego w Żyrardowie z 1 marca 2017 r.

sygn. akt I Ns 616/15

postanawia:

1. oddalić apelację;
2. oddalić wniosek uczestnika o zasądzenie zwrotu kosztów postępowania.

Sygn. akt IV Ca 286/17

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Żyrardowie postanowieniem z 1 marca 2017 r. oddalił wniosek G. C. i M. P. o ustanowienie służebności przesyłu.

Istotne ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy i stanowiące podstawę rozstrzygnięcia były następujące:

G. C. i M. P. są współwłaścicielkami nieruchomości ujawnionej w księdze wieczystej prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Żyrardowie pod numerem (...), w skład której wchodzi min. działki ewidencyjne oznaczone numerami (...) położone w Ż. Na działce o numerze (...) posadowiony jest jeden słup przelotowy kratowy OS24-ON150+5 o numerze 203 dwutorowej linii wysokiego napięcia WN 110 kV. Przez przedmiotową działkę przebiega dwutorowa linia WN 110 KV, w przęśle od słupa 203-204. Jeden z torów ma przebieg B. – Ż., a drugi T. – B.. Przez działkę o numerze (...) przebiega ta sama dwutorowa linia elektroenergetyczna wysokiego napięcia WN 110 KV, w przęśle od słupa 203 do słupa 202. Należy przyjąć, że wyżej opisana linia została wybudowana i przyjęta do eksploatacji najpóźniej w dniu 1 stycznia 1974 roku. W trakcie eksploatacji linia nie zmieniła przebiegu. W 2006 roku wymieniono słup oznaczony numerem 203 posadowiony na nieruchomości oznaczonej numerem (...). Zamontowano wyższy słup. Przebudowa

polegała na wymianie słupów na wyższe. Przebudowa nie spowodowała zwiększenia oddziaływania na nieruchomość, ponieważ im wyżej zawieszono przewody nad ziemią, tym mniejsze jest ich oddziaływanie elektromagnetyczne na nieruchomość. Linie elektroenergetyczne, których dotyczy wniosek były cały czas eksploatowane do dnia dzisiejszego. Przesyłano energię elektryczną, konserwowano linię. Zgodnie z zarządzeniem Naczelnego Dyrektora Zjednoczenia (...) z dnia 30 stycznia 1975 roku przedsiębiorstwo państwowe Zakłady (...) prowadzić miało m.in. Zakład (...) w Ł.. Następnie na podstawie zarządzenia Naczelnego Dyrektora Zjednoczonej (...) uległ zmianie Zakład (...) na Zakład (...). Ponadto w skład Zakładów (...) wchodził Zakład (...) z siedzibą w Ł., obejmujący obszar województw: (...), (...) i (...). W związku z powyższymi zmianami nastąpiło przekazanie odpowiednich składników majątkowych poszczególnym zakładom energetycznym. Na karcie obiektu inwentarzowego linii B. Ż. – Ż. (...) uwidocznione jest, że linia wybudowana w 1972, 1973 roku znajdowała się na stanie Zakładu (...), Zakładu (...). Z adnotacji na karcie oznaczonej datą 30.XI 1978 r. wynika, że nastąpiło wewnętrzne przeksięgowanie. Zarządzeniem Ministra Przemysłu z dniem 1 stycznia 1989 roku utworzono przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą Zakład (...) w Ł.. Ponadto utraciło moc zarządzenie nr 228 Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 25 listopada 1958 roku w sprawie utworzenia przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą Zakłady (...) oraz połączenia tego przedsiębiorstwa z przedsiębiorstwami podległymi Zarządowi Energetycznemu O. Centralnego z późn. zm. Następnie przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) w Ł. zostało skomercjalizowane i przekształcone w spółkę akcyjną. W 2009 r. spółka zmieniła nazwę na (...) spółka akcyjna. Kolejno nastąpiło połączenie przez przejęcie majątku (...) ze spółką przejmującą - (...) spółką akcyjną z siedzibą w Ł.. Z charakterystyki linii napowietrznej wynika, że znajdowała się ona na stanie Zakładu (...), Rejon Energetyczny Ż..

W ocenie Sądu Rejonowego wniosek o ustanowienie służebności przesyłu okazał się niezasadny i jako taki podlegał oddaleniu, bowiem zarzut zasiedzenia podniesiony przez uczestnika okazał się skuteczny; wykazane zostało posiadanie, w szczególności poprzez dowód z dokumentów, protokołów odbioru oraz map, a także poprzez zeznania świadków, którzy potwierdzili, że sieć zawsze była w posiadaniu ich zakładu pracy, jedynie zmieniały się nazwy. Charakter posiadania uczestnika należało ocenić jako posiadanie służebności odpowiadającym co do swej treści służebności przesyłu. Początek biegu zasiedzenia winien być datowany co najmniej na dzień 1 stycznia 1974 roku. Sąd Rejonowy ustalił, że doszło do zasiedzenia służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu przez uczestnika. Posiadanie służebności należało zakwalifikować jako wykonywane w złej wierze. Uczestnik postępowania nie przedstawił bowiem żadnego dowodu wskazującego na uprawnienie jego poprzedników prawnych do korzystania z gruntu należącego obecnie do wnioskodawców celem posadowienia tam linii energetycznej. Za takie dokumenty nie mogły być uznane załączone decyzje, czy protokoły. Nie zawierały one żadnego odniesienia się do usprawiedliwionego w danych okolicznościach przekonania poprzednika prawnego uczestnika postępowania, że przysługiwało mu uprawnienie do korzystania z nieruchomości w zakresie odpowiadającym wykonywaniu służebności. Przyjmując początek biegu terminu zasiedzenia na dzień 1 stycznia 1974 roku należy stwierdzić, że uczestnik zasiedział służebność odpowiadającą treścią służebności przesyłu na nieruchomościach wnioskodawczyń z dniem 1 stycznia 2004 roku. Jak ustalił Sąd w sprawie nie zostało wykazane, by obecne wnioskodawczynie oraz ich poprzednik prawny podejmowali działania powodujące przerwanie biegu zasiedzenia.

Apelację od tego orzeczenia złożyły wnioskodawczynie, zaskarżając postanowienie w całości i zarzucając mu:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego w postaci art. 305¹ k.c. w zw. z art. 305² § 2 k.c. poprzez ich niezastosowanie pomimo, że w toku postępowania wykazano, że uczestnik, będący przedsiębiorcą, odmawia zawarcia z wnioskodawcami umowy o ustanowienie służebności przesyłu, a jest ona konieczna do korzystania z urządzeń, o których mowa w art. 49 § 1 k.c. znajdujących się na nieruchomościach wnioskodawców;
2. naruszenie przepisów prawa materialnego w postaci art. 292 k.c. w zw. z art. 172 k.c. i w zw. z art. 176 § 1 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie polegające na uwzględnieniu zarzutu zasiedzenia podniesionego przez uczestnika, podczas gdy uczestnik nie wykazał, aby zostały przez niego lub jego poprzedników prawnych spełnione przesłanki konieczne do nabycia służebności przez zasiedzenie, w szczególności posiadania przez odpowiedni okres czasu, a także przez niewłaściwe zastosowanie polegające na błędnym przyjęciu, że uczestnik do okresu swego posiadania może

doliczyć okres posiadania poprzedników prawnych oraz posiadania przez Skarb Państwa, podczas, gdy uczestnik nie udowodnił przeniesienia przez Skarb Państwa posiadania służebności na rzecz uczestnika lub jego poprzedników prawnych;

3. naruszenie przepisów prawa procesowego w postaci art. 233 k.p.c. poprzez przekroczenie zasad swobodnej oceny dowodów polegające na dowolnym ustaleniu początku biegu terminu zasiedzenia na 1 stycznia 1974 r. podczas gdy w aktach sprawy brak jest jakiegokolwiek dowodu, który wskazywałby, że w tej dacie rozpoczęto przesył energii za pośrednictwem przedmiotowych urządzeń przesyłowych;

4. naruszenie przepisów prawa procesowego w postaci art. 231 k.p.c. poprzez przyjęcie domniemania faktycznego, że doszło do przeniesienia posiadania służebności ze Skarbu Państwa na rzecz przedsiębiorstwa państwowego - poprzednika prawnego uczestnika, podczas gdy w zgromadzonym materiale dowodowym brak jest jakichkolwiek dowodów, z których takie domniemanie można by wyprowadzić;

Apelujące wniosły o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Sąd Okręgowy zważył:

Apelacja jest niezasadna, a jej zarzuty chybione.

Sąd Okręgowy podziela w całości ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd I instancji i uznaje je za własne, akceptuje także dokonaną przez ten Sąd ocenę dowodów i ocenę prawną. Uzasadnienie Sądu Rejonowego kwestie te omawia w sposób wyczerpujący i szczegółowy.

Nie ulega wątpliwości, że ustanowienie służebności przesyłu jest możliwe tylko wtedy, gdy przedsiębiorca posiadający urządzenie, o których stanowi art. 49 § 1 k.c. nie ma tytułu prawnego do korzystania z cudzej nieruchomości. Niewątpliwie tytułem takim jest zasiedzenie służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu.

W rozpoznawanej sprawie zarzut zasiedzenia podniesiony przez uczestnika okazał się skuteczny. Wykazał on, że łącznie z poprzednikami prawnymi korzysta z nieruchomości wnioskodawczyni w sposób prowadzący do zasiedzenia służebności od 1 stycznia 1974 r. Z opinii biegłego wynika, że prawdopodobnym terminem wybudowania i przekazania do eksploatacji linii energetycznej jest 1973 rok, biegły jednocześnie stanowczo stwierdził, że nie ma takiej możliwości, żeby wybudowana linia, po jej odbiorze technicznym, nie była niezwłocznie włączona do eksploatacji. Z uzupełniającej opinii biegłego wynika, że lepiej udokumentowana jest data powstania linii energetycznej, aniżeli jej przebudowy. Biegły wskazał na dokument na k-47 z którego jednoznacznie wynika rok budowy linii – 1973. Opinia biegłego w tym zakresie nie była przez wnioskodawczynię kwestionowana. Jeżeli zatem, zgodnie z opinią biegłego, niezwłocznie po wybudowaniu linia była włączona do eksploatacji, uzasadnione jest przyjęcie terminu początkowego posiadania prowadzącego do zasiedzenia na 1 stycznia 1974 r.

W myśl art. 176 § 1 k.c. doliczenie okresu posiadania poprzednika dopuszczalne jest jeżeli podczas biegu zasiedzenia nastąpiło przeniesienie posiadania. Ocenic zatem należało, czy uczestnik może doliczyć do swego posiadania okres posiadania Skarbu Państwa przed 1989 r. Sąd Rejonowy dokonał tej oceny stosując domniemania faktyczne z art. 231 k.p.c.; uzasadnienie w tej części jest szczegółowe, dokładne i przekonujące, nie ma potrzeby przytaczania w tym miejscu zawartej w uzasadnieniu Sądu I instancji argumentacji.

Orzecznictwo w kwestii, czy przed 1989 r. przedsiębiorstwa państwowe mogły posiadać służebność w sposób prowadzący do jej zasiedzenia, nie jest jednolite. Istnieją orzeczenia, które kwestionują taką możliwość (orzeczenia Sądu Najwyższego w sprawach: IV CSK 291/09, I CSK11/05, IV CSK 21/08, III CSK 73/08, II CSK 314/08, II CSK 103/09, V CSK 440/12). Inna linia orzecznicza stanowi natomiast, że posiadanie służebności przesyłowej przez przedsiębiorstwo państwowe przed uchyleniem art. 128 k.c. mogło prowadzić do zasiedzenia (Sąd Najwyższy: IV CSK

149/05, V CK 680/04, I CSK 495/112, I CSK 333/07, I CSK 171/08, IV CSK 183/11, III CZP 38/91). Sąd Okręgowy przychyła się do drugiego z wyżej wskazanych poglądów.

Posiadanie jest stanem faktycznym, zatem jego przeniesienie także polega na czynnościach faktycznych. Posiadaczem służebności jest ten, kto faktycznie korzysta z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności i o tym jego charakterze przesądza sam fakt posiadania. W przypadku posiadania służebności przesyłowej, wydanie rzeczy polega na przejęciu przedsiębiorstwa przesyłowego, którego użyteczność jest zwiększana przez korzystanie z cudzej nieruchomości. Trafnie zatem Sąd Rejonowy stwierdził, że w rozpoznawanej sprawie zmiana posiadacza służebności nastąpiła niejako automatycznie, płynnie, poprzez fakty dokonane, zaś fakt eksploatacji sieci przesyłowej w sposób nieprzerwany i niezakłócony najpierw przez Skarb Państwa, a później przez poprzednika prawnego uczestnika i następnie przez uczestnika nie był kwestionowany.

Zarzut naruszenia art. 305¹ k.c. i art. 305² § 2 k.c. jest o tyle chybiony, że postępowanie w sprawie doprowadziło do ustalenia, że uczestnik posiada tytuł prawny do korzystania z nieruchomości. Tytuł taki uzyskał podnosząc zarzut zasiedzenia służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu. Ustalenie tego rodzaju przesłanki uniemożliwia ustanowienie służebności, zatem powołane w tym zarzucie przepisy nie mogą mieć w ustalonym stanie faktycznym zastosowania.

Z powyższych przyczyn Sąd Okręgowy oddalił apelację jako niezasadną na podstawie art. 385 k.p.c. Wniosek uczestnika o zasądzenie kosztów postępowania został oddalony; w ocenie Sądu niezasadne byłoby zasądzenie kosztów postępowania od właścicielek nieruchomości na rzecz posiadacza służebności, który nabył ją nieodpłatnie, ograniczając tym samym prawo własności wnioskodawczyń; koszty postępowania winien ponieść samodzielnie, stosownie do art. 520 § 1 k.p.c.